

הלכות הדרך היומי

מסכת סנהדרין

תוכן

א.האומר	דרך	כלי	זה	עלי
1.....				
ב. באומר ערכי עלי בא כהן לגבות ממנו מטלמלין בשלשה קרקעות בעשרה ... ואדם כיוצא בהן ... באומר דמי עלי.....				2.....
ג.האומר דמי עלי שמיין אותו כעבד הנמכר בשוק				2.....
ד.המקדיש את עבדו אין מועלין בו ... מועלין בשערו ... דבשערו העומד ליגזוז פליגי				3.....
ה. יש דברים שהן כקרקע ואינן כקרקע ... כיצד עשר גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר אינן אלא חמש רבי מאיר מחייב ... בענבים העומדות ליבצר ... כבצורות דמיינן.....				3.....
ו.דיני נפשות כו' ... לא שנא רובע זכר ולא שנא רובע נקבה ... שור הנסקל בעשרים ושלשה				6.....
ז. הארי והזאב כו' ... והוא שהמיתו אבל לא המיתו ... יש להן תרבות ויש להן בעלים ... אחד שור שהמית ואחד בהמה וחיה שהמיתו בעשרים ושלשה ... איכא בינייהו נחש.....				6.....
ח.אין דנין כו' האי שבט דחטא ... בשבט שהודח				7.....
ט. עד כמה עושין עיר הנדחת ... ממאה ועד רובו של שבט ואפילו רבי יונתן לא קאמר אלא רובו אבל כולו לא אמר רב מתנה הכא.....				8.....

דף טו.

א. האומר ערך כלי זה עלי

האומר¹ ערך כלי זה עלי, אינו חייב כלום².

¹ רמב"ם הלכות ערכין והרמין פרק א הלכה ג

² לרבנן והכי הלכתא וטעמייהו דרבנן דאדם מוציא דבריו לבטלה דאע"ג דידוע דאין ערך לכלי ולא לפחות מכן חדש מוציא דבריו לבטלה ואינו חייב כלום כמאן אזלא הא דאמר רב גידל אמר רב האומר ערך כלי עלי גותן דמים כר"מ וידוע דהלכה כחכמים. רדב"ז כס"מ שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ב. באומר ערכי עלי בא כהן לגבות ממנו מטלטלין בשלשה קרקעות בעשרה ... ואדם כיוצא בהן ... באומר דמי עלי

כבר התבאר לעיל דף ב. ודף יד: שאין פודין את ההקדשות³ אלא בשלשה בקיאיין⁴, וכן כשגובין מטלטלין, שממשכנין מחייבי ערכין שמיין אותן בשלשה, וכשמעריכין בהמה וכיוצא בה משאר מטלטלין שמיין אותה בשלשה.

אבל כשמעריכין את הקרקעות, או אם הוזקקו לגבות ערכי אדם מן הקרקע שלו, אין מעריכין אותן אלא בעשרה ואחד מהן כהן שהרי כהן כתוב בפרשה.

וכן האומר דמי עלי או דמי פלוני עלי או דמי ידי או רגלי עלי, כשמיין אותו כמה הוא שוה⁵, או כמה דמי ידו או רגלו שמיין בעשרה ואחד מהן כהן.

ג. האומר דמי עלי שמיין אותו כעבד הנמכר בשוק

האומר ערך⁶ ידי, או ערך עיני, או רגלי עלי, או שאמר ערך יד זה, או עינו עלי, לא אמר כלום.

אולם הדמים אינן כערכין⁷, כיצד האומר דמי עלי, או דמי זה עלי, או דמי פלוני עלי, אפילו היה אותו פלוני קטן בן יומו או טומטום ואנדרוגינוס או עכו"ם, נותן מה שהוא שוה, דינר או אלף, כאלו הוא עבד הנמכר בשוק.

³ רמב"ם שם פרק ה הלכה ב

⁴ הנה מלשון רבינו מבואר דהג' צריך שיהו בקיאיין בשומא ובסנהדרין דף י"ד לא נקט זה רק במעש"ש כו' וע' בירושלמי ב"ק פ"א ה"ג דהשומא הוא ע"פ עדים רק צריך שיהיה בפני ב"ד היינו ג' אך בתוספתא ערכין פ"ד מבואר דגם במטלטלין של הקדש בעי דוקא בקיאים בשומא וע' תמורה דף כ"ז ע"ב דשומת הקדש הוי גדר אומדנא לא משום דין. צפנת פענח שם

⁵ שאינו נותן הערך הקצוב בתורה אלא נותן מה שהוא שוה דינר או אלף כאלו הוא עבד הנמכר בשוק.

⁶ רמב"ם שם פרק ב הלכה א

⁷ רמב"ם שם פרק א הלכה ט, ברפ"ג דערכין (דף י"ג) יש בערכין להקל ולהחמיר כיצד אחד שהעריך את הנאה שבישראל ואת הכעור שבישראל נותן חמשים סלע ואם אמר הרי דמיו עלי נותן את שויו. כס"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

האומר דמי ידי עלי⁸, או דמי יד פלוני עלי, שמין אותו כמה הוא שוה ביד, וכמה הוא שוה בלא יד, ונותן להקדש, כיצד אם נמכר הוא כולו יהיה שוה חמשים, ואם ימכר חוץ מידו שתשאר ידו זו לבעליו ולא יהיה ללוקח בה כלום שוה ארבעים, נמצא זה יתחייב לשלם להקדש עשרה, וכן כל כיוצא בזה.

ד. המקדיש את עבדו אין מועלין בו ... מועלין בשערו ... דבשערו העומד ליגזוז פליגי

כבר התבאר במסכת גיטין דף לט. שקיי"ל שעבדים כקרקעות, וכשם שאין מועלין במחומר כך אין מועלין באדם שהקדישו, ולפיכך המקדיש עבדו⁹ אין מועלין בו, ולא בשערו אף על פי שהוא עומד להגזוז¹⁰, מפני שהוא מחומר לו¹¹, וכל זמן שהוא מחומר הולך ומשביח¹².

ה. יש דברים שהן כקרקע ואינן כקרקע ... כיצד עשר גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר אינן אלא חמש רבי מאיר מחייב ... בענבים העומדות ליבצר ... כבצורות דמיין

⁸ רמב"ם שם פרק ב הלכה ג

⁹ רמב"ם הלכות מעילה פרק ה הלכה י, ערוך השולחן העתיד הלכות מעילה סימן קעה סעיף ה

¹⁰ מ"מ דמיין לענבים העומדים ליבצר שנחלקו בזה ר"מ ורבנן בשבועות (מב, ב) דר"מ סבר כבצורות דמיין וחכמים אומרים לאו כבצורות דמיין ואמרינן בסנהדרין (טו, א) דלחכמים אין מועלין בשערו, ואפילו לר"מ דס"ל דכל העומד להתלש כמטלטלי דמיא, מ"מ שיער שאני דכמה דקאי בראשו אשבוחי משבת ע"ש. ערוה"ש שם

¹¹ הנה רבוותא קדמאי בגיטין (עיין רמב"ן שם ל"ט ע"א ד"ה והכא) פירשו בשם ספר הישר לר"ת (סימן קל"ז), דבעודו מחומר דוקא אין מועלין, אבל כשנתלש לכו"ע מועלין, אף דההקדש היה בעודו מחומר, וכמו בגדולי הקדש מועלין בהן, וכן הדש בשדה של הקדש, דאבקה מועיל (מעילה י"ג ע"א), וזה דחוק טובא, דמאי מועלין בשער דקאמר, אטו דוקא כשהוא מחומר, דאין זה דרך הנאתו כלל, ואין מועלין בשערו יהא דוקא במחומר, כ"ז לא נהירא. ומפירוש ר"ח הבנתי דמיירי כשתלשן, ובשעת הקדש היו עומדים לגזוז, דמר סבר דכגזוזו הוי ולא קדוש, ומ"ס לאו כגזוז דמי, וקדוש השער ומעל בו כשתלשו. אור שמח שם.

¹² ואין לשאול למה הוצרך למעם זה הא קיי"ל כחכמים, ונ"ל ע"פ מה שבארנו בח"מ סי' צה דלאו בכל מילי ס"ל דכקרקע דמיין ע"ש ולכן הוצרך למעם זה דאשבוחי משבת. שם ועיין אבן האזל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

עוד התבאר שם שהתובע את חבירו וטענותיו הם בדבר המחובר¹³ לקרקע שעדיין צריך לקרקע הרי הוא כקרקע, ואם אינו צריך לקרקע כגון ענבים העומדות ליבצר¹⁴, אינו כקרקע.

לפיכך עשר גפנים טעונות, שבצר ראובן ה' מהם, וה' מהם עדיין טעונות, ושמעון טוענו ואומר עשר גפנים אלו יש לי בידך, והענבים שבצרת מחמש מהם גם הם שלי היו, וראובן אומר ה' בצורות אלו מסרת בידי, וטעונות היו ובצרתים ואשלם לך, וה' טעונות אלו לא היו דברים מעולם¹⁵, ושלי היו מעולם, אם הם עומדות ליבצר שאינם צריכים עוד לקרקע, הרי הוא מודה מקצת מטלטלין, וכופר במקצת מטלטלין¹⁶. ולהלן יבואר שי"א שרק לענין בעל חוב הרי הם כמטלטלין. ואם לא היו עומדות ליבצר, הרי כופר בקרקע¹⁷, ומודה במטלטלין ואינו חייב שבועת מודה במקצת.

כשאומר לו י' גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר לא היו אלא ה', וכן שטענו תבואה יבשה העומדת ליקצר והודה לו במקצת וכפר לו במקצת, י"א¹⁸ שהרי זה נשבע עליה כשאר מטלטלין, והוא שאינם צריכים כלל לקרקע, שכל העומד ליבצר כבצור דמי, אבל אם הם צריכים לקרקע הרי הם כקרקע לכל דבר. ויש אומרים שאפילו עומדות

¹³ שו"ע ונו"כ הו"מ צה ב

¹⁴ כתב הסמ"ע (סק"י) דכתב בדרישה (סעיף ה) דר' מאיר (שבועות מב ב) ס"ל אפילו צריכה קצת לקרקע הו"ל כמו שאינם צריכים לקרקע. ומשמעות הגמרא דסנהדרין (טו א) ובגיטין (לט א) דמיירי דאי עומדים עוד בקרקע מכחשי, אבל אי משבחי כשעומדים עוד בקרקע לא הוי כקצור לכו"ע לא משמע כן. ודוחק לומר כמש"כ הר"ן (שבועות כד א) הואיל ולבסוף כשיהיה נגמרים מכחשי, אף עכשיו דלא מכחשי מ"מ הו"ל כקצור, דמה בכך סוף כל סוף עכשיו משבחי, ולכן ברור דר' מאיר מיירי דאין צריך לקרקע כלל. אורים יג

¹⁵ בר"ן מתחילה [כתב] דמיירי שכבר בצר כל הענבים והתובע אומר שלם לי דמיהן והנתבע מודה לו במקצת ורוצה לשלם לו ובמותר כופר, ואפ"ה אם טענו שהפקיד בידו ענבים שהיו צריכים לקרקע עדיין הוה ליה כתובעו קרקע וא"צ לו לישבע שבועה דאורייתא, וכתב דאע"ג דבשעת התביעה כבר בצרן והטענה היא בדמיהן ואין כאן שבועת קרקע אלא שבועת מטלטלין, מ"מ כיון דעיקר הפקדון הוי במחובר לקרקע הרי הוא כתובע קרקע. ומסיק דהרשב"א חולק על סברא זו ומוקי לה בתבעו הענבים כו', כמו שנכתב כאן שחלקם לא בצר. וגם הראב"ד [פ"ה מטוען ה"ב] סבירא ליה כהרשב"א וכמו שכתבו הטור ומור"ם בסמוך בסוף הסימן. סמ"ע יא

¹⁶ כיון דקי"ל כל העומד ליבצר כבצור דמי והענבים שבחמשה הטעונות חשובות כמטלטלין, הרי הוא מודה מקצת מטלטלין וכופר במקצת מטלטלין, שהרי הוא מודה בחמש שבצרן ואכלן ורוצה לשלם אותם וזה אינו הילך, וכופר בענבים שעודם טעונות ומשום שהם כבצורות דמיין נשבע עליהם, דאי לאו כבצורות דמיין הוה קרקע והוה ליה מודה מקצת במטלטלין וכופר בקרקעות ולא היה צריך לישבע,

¹⁷ דאע"ג דההודאה היא בדבר המטלטל, מ"מ הכפירה היא בדבר הצריך לקרקע דהוא כקרקע ואין נשבעין על כפירת קרקעות. סמ"ע שם יד

¹⁸ דעתהמחבר שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ליבצר וחשובין כמטלטלין, לאו מודה מקצת הוא אלא הילך מיקרי שהרי עומדות לפניו בקרקע, וכן עיקר¹⁹.

וכשאומר לו עשרה²⁰ ענבים מסרתי לך ובצרת ושלם כולם, והוא אמר שלא נמסר לו ולא בצר רק חמשה, י"א שהואיל ומסתעף מקרקע אף שעכשיו כל התביעה בבית דין הוא ממון גמור מ"מ מתחילה בעת נתינה היה קרקע ואינו נשבע. וי"א²¹ שעכשיו הוא תביעת ממון והו"ל מטלטלין, ונשבע.

י"א²² שכל העומד ליבצר כבצור דמי ואינו כקרקע רק לענין כפירה והודאה במקצת, אבל לענין חיוב שומרים ושבועת שומרים ואפילו טענת מודה במקצת בשומרים הוא כקרקע. וי"א²³ שאינו כקרקע אף לשאר דברים. וי"א²⁴ שהרי הם כקרקע לכל דבר

¹⁹ ש"ך י

²⁰ רמ"א שם ואורים טו

²¹ עיין תומים טז

²² נתי"מ ב, ועיין תומים (סק"ג) דבררתי הך כפירה והודאה פירושו דתבעו הלויתי לך עשרה גפנים, והלה אומר רק חמשה, או מכרתי לך עשרה, והלה אומר חמשה, וזהו ענין כפירה והודאה, אבל תבעו עשרה גפנים מסרתי לך לשמור והלה אומר רק חמש, בזו ס"ל לרמב"ם (פ"ה מטו"ג ה"ד) שהוא דברי מחבר דהו"ל כמחובר ואין נשבעין, ע"ש באריכות. ועיין שם דהעליתי דהרא"ש חולק וס"ל איפכא, לענין שבועה וכפל הואיל ולא דמי לכסף וכלים הו"ל כקרקע דאין נשבעין עליהם כלל, ומצי המוחזק לומר קים ליה כהרא"ש וראב"ד. אורים יד ועיין קצוה"ח ד שם דהרמב"ם לשיטתו דסובר דשומרין בעי משיכה וכמ"ש בפ"ב משכירות (ה"ח), א"כ בענבים העומדים ליבצר אי אפשר במשיכה כיון דמחובר הוא, וקנין חזקה לא מהני ביה כיון דהוי כמטלטלין לא מיקני בחזקה, וע"כ לא משכחת אלא בתורת אגב דא"צ לקרקע כלל דנקנין אגב קרקע כשאר מטלטלין ע"ש במגיד משנה, וכיון דבקרקע לא נתחייב בשמירה גם במטלטלין שעליה לא נתחייב, וא"כ הכא נמי לא נתחייב במטלטלין שעליה כיון דאינו אלא אגב קרקע ודו"ק.

²³ סמ"ע שם יא דרישה ה

²⁴ דעת הש"ך שם ס"ק ט דלעולם אינו נשבע עליהן דדין קרקע יש להן, דהרמב"ם בפירוש המשנה פרק שבועות הדיינים (מ"ו) שכתב שם וז"ל, מחלוקת חכמים ור' מאיר היא בענבים העומדים ליבצר והלכה כחכמים, ולא כמו הראב"ד והרב המגיד והגהות מיימוני [אות ד'] פ"ה מהלכות טוען [ה"ד] שהבינו מדעת הרמב"ם שם שפסק כר' מאיר, וגם בש"ס מפרש פלוגתיהו במאי פליגי, משמע דקי"ל כחכמים, וכדקי"ל בכל דוכתא יחיד ורבים הלכה כרבים, ובפרט דתנן במתניתין להדיא ר' מאיר אומר כו' ואין חכמים מודים לו (כו'), כיצד [כו'] וחכמים אומרים כל המחובר לקרקע הרי הוא קרקע, רק הרמב"ם חילק בין שומרים לשאר דברים כנזכר ובוזה אינו נראה. חדא, דלא מסתבר לחלק בכך, ועוד, דא"כ הו"ל למתניתין לפרושי, ועוד, דא"כ ל"ל למתניתין למודה מקצת, אלא משמע דלחכמים בכל מילי המחובר לקרקע כקרקע דמי, וכן נראה מדברי רב האי נאון בספר משפטי שבועות שם דבכל ענין אין נשבעין על פירות המחברים לקרקע אלא נראה דוקא גבי בעל חוב ומזוני וכהאי גוונא דאין גובים ממטלטלים משום דלא סמכא דעתיהו עליהו וכדאיתא בפרק מציאת האשה [כתובות ס"ז ע"א] ושאר דוכתי טובי, והנך נמי מעיקרא לא סמכא דעתיהו אפירות שיהיו ביד יתמי לגדור בשעה שיבואו לגבות, אבל בעלמא בכל דוכתי כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע, כן נראה לי וכן כתב בהגהות אשר"י פרק השואל [סי' י"ט] וכן נראה דעת הראב"ד בהשגות שכתב בפ"ה מהלכות טוען [ה"ד] וז"ל, ולפעדינ' טעם נכון וכמו שכתבתי, דבעל חוב שאני דלא סמכא דעתיה כלל כיון דברשות יתמי נינהו ועומדים לגדור וכל אימת דבעי גדרי להו כגדור דמי, דמימר קאמר אי תבענא להו לדינא גדרי להו. ואפשר גם התוספות והגהות אשרי והראב"ד כיונו לזה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

מלבד לענין גביית בעל חוב וגביית מזונות שהעומדים ליבצר כמטלטלין ואין גובים כיון שלא סמכה דעתם עליהם, שהרי כשיתבע ילכו ויבצרו אותם.

נחלקו הפוסקים²⁵ במחובר לקרקע אבל אין צריך לקרקע כבר, כגון ענבים העומדים להבצר, אם דינם כקרקע לענין קנין.

כל הנזכר אינו אלא כשהסכסוך על ענבים, אבל על גפנים גופם לכו"ע הוי כקרקע²⁶.

ו. דיני נפשות כו' ... לא שנא רובע זכר ולא שנא רובע

נקבה ... שור הנסקל בעשרים ושלושה

כבר התבאר לעיל דף ב. שאין דנין דיני נפשות²⁷ בפחות מעשרים ושלושה שהן סנהדרי קטנה, בין דיני נפשות של אדם בין דיני נפשות של בהמה.

לפיכך אין דנין שור הנסקל, ולא הבהמה הנרבעת, או הרובע, אלא בבית דין של עשרים ושלושה.

דף טו:

ז. הארי והזאב כו' ... והוא שהמיתו אבל לא המיתו ... יש

להן תרבות ויש להן בעלים ... אחד שור שהמית ואחד

בהמה וחיה שהמיתו בעשרים ושלושה ... אינא בינייהו

נחש

²⁵ בשו"ע סימן קצנ סעיף א הביא דעת הרמב"ם שבאין צריך לקרקע דינם כמטלטלין, והרמ"א הביא בשם יש חולקין דעת הטור שגם בא"צ לקרקע דינם כקרקע, ועי' בסמ"ע שהאריך כאן מהא דסימן צה סעיף ב שהביא המחבר ג"כ לחלק לענין חיוב שבועה בין צריך לקרקע ובין א"צ לקרקע, ולא הגיה הרמ"א שם, ואילו בסימן שא סעיף ה לענין חיוב שומרים סתם גם המחבר שאפילו ענבים העומדים להבצר דינם כקרקע, וע"כ פירש הסמ"ע דסתם ענבים העומדים להבצר שנוזכר בלשון הרמב"ם והשו"ע מיירי שצריכין קצת לקרקע, ולכן סתם המחבר בסימן שא שדינם כקרקע, אבל לענין קנין ואונאה ס"ל דאף צריכין קצת לקרקע לא הוי כקרקע, דסו"ס עומדים להבצר היום או מחר, והרמ"א סובר דאף שא"צ לקרקע כלל דינם כקרקע, והש"ך חולק, וסובר שלהרמב"ם והשו"ע אם צריך קצת לקרקע דינם כקרקע לכל מילי, וכ"כ הט"ז.

²⁶ שו"ך יא, אורים שם יז

²⁷ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ה הלכה ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אפילו ארי²⁸ ודוב וברדלס שהן בני תרבות, ויש להן בעלים, שהמיתו מיתתן בעשרים ושלושה, אבל נחש שהמית, אחד הורג אותו²⁹.

ח. אין דנין כו' האי שבט דחטא ... בשבט שהודח

שבט שהודח רובו³⁰ וכל שכן כולו³¹, למרות שאין בהם דין עיר הנדחת ודנים אותם כיחידים שעבדו ע"ז, מ"מ אין³² דנין את השבט שהודח רובו או כולו, אלא בבית דין הגדול הגדול שבירושלים³³ שהם עיקר תורה שבעל פה והם עמודי ההוראה ומהם חק ומשפט יוצא לכל ישראל. וכן אין דנין עיר

²⁸ רמב"ם שם

²⁹ כשיטת ר"ע ובהשגות כמבואר להלן דף טו: "ולא ידעתי למה" ועיין רדב"ז בטעמו ובשו"ת רדב"ז ללשונות הרמב"ם כתב ומסתבר טעמייהו דר' אליעזר ור' עקיבא בנחש דבשלמא הארי והדוב וכו' אפשר להיותם בני תרבות כיון שאינם מזיקין אלא למצוא אוכל לנפשם דכתיב ארי טורף בדי גורותיו וגו' אבל הנחש אין הזיקן לתועלתו כדאמרין אמרו לו לנחש כל החיות טורפות להנאתן אבל אתה מה הנאה יש לך אמר להם ולי אתם אומרים אמרו לבעל הלשון הדא הוא דכתיב ומה יתרון לבעל הלשון וכיון שאין עושה אלא לתכלית ההיזק אין התרבות מועיל ולפיכך מיתתו בכל אדם וכל הקודם בו וכו'. והנראה לענ"ד כתבתי. ובכס"מ כתב שמעם רבינו דבארי ודוב וכו' סבירא ליה לר' עקיבא כתנא קמא והוה ליה רבי אליעזר יחיד לגבייהו ובנחש ס"ל לר' עקיבא כרבי אליעזר והוה ליה תנא קמא יחיד לגבייהו. ובלח"מ כתב דמתני' דב"ק מסייע ליה דאמר הנחש מועד לעולם, ובאוי"ש שם דמה דדיני נפשות בעי כ"ג הוא משום ושפטו העדה והצילו העדה, עדה שופטת (שם ב, א) ועדה מצלת, והנחש הרי חשבו רחמנא למסית כדאמר (שם כמ, א) הרבה מענות הי"ל לנחש, ובמסית ליתא להצילו, אף דמסית בכ"ג, היינו משום דבן אדם הוי, ואימור אינו מסית כלל, אבל נחש ביחיד, דכתיב (בראשית ג, טו) והוא ישופך ראש, ודו"ק.

³⁰ כ"כ רש"י דף ב. ד"ה ואין דנין, ואף על גב דהרמב"ם (בפרק ה' מהל' סנהדרין) והביאו הרמ"ז כתב לא את השבט שהודח כולו, כבר [כתב] הפרי חדש ז"ל במים חיים שלו והביאו הבית דוד דלאו דוקא דה"ה רובו, דבכל דבר קי"ל רובו ככולו ונימוקו עמו, וכ"כ במהרש"א דף ב. על פירש"י שם. והא דקאמר המקשה אבל כולו לא היינו רובו ככולו בכ"מ וה"ק רבי יונתן בהדיא עד רובו משמע דמרובו ואילך דינו ככולו וכן פסק בהדיא הרמב"ם פ"ד מהלכות עבודת כוכבים כרבי יונתן ורובו ככולו ועיין שושנים לדוד משנה ה שהביא שיש שסוברים (עיין מהרש"ל בחכמת שלמה דף ב. ד"ה ואין דנין) שרובו יש בו דין עיר הנדחת אך דחה שיטתם ומוכח הדיא מלשון הרמב"ם להלן דרובו ככולו. ועיין ערוך לנר שם שאכן ברמב"ם דייק שרובו ככולו אך בשיטת רש"י יצא לחדש דס"ל דעד ועד בכלל שעל מה דקאמר ר' יאשיה מעשרה ועד מאה פירש"י ומפי ממאה נפקי מתורת עיר והוי להו צבור עכ"ל ומדכתב ומפי ממאה משמע הא מאה דינו כפחות ממאה וא"כ לר' יאשיה דקאמר ועד מאה עד ועד בכלל ולפי"ז גם מה דקאמר ר' יונתן ועד רובו של שבט הוי עד ועד בכלל, ולכן מה שכתב רש"י רובו של שבט הוא כר' יונתן דהלכה כמותו כמו שפסק גם הרמב"ם ומה שכתב רובו של שבט הוא בדיוק, ולאפוקי יותר מרובו דנדונין כיחידים.

³¹ וס' תורת רמ"ז מזוזה העיר שלכן הדניש רש"י דאיירי רק ברובו של שבט דהרי גמירי דלא כלא שבטא נב"ב קט"ו רע"ב] ואין אפשרות מציאות שיודה שבט כולו וישמדו ח"ו כולם ע"פ ב"ד עם הנשים והמף בלי שריד וע"כ דמיירי רק ברובו של שבט.

³² רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ה הלכה א

³³ וכאוקימתא דרבינא דאמר דאע"ג דקטלינן ליה ביחיד כדלהלן כדינא דרבים דיינינן ליה. לח"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

הנדרחת³⁴ אלא בבית דין של אחד ושבעים שנאמר (דברים יז פסוק ה) וְהוֹצֵאתָ אֶת הָאִישׁ הַהוּא אוֹ אֶת הָאִשָּׁה הַהִוא אֶשְׂרֵי עָשׂוּ אֶת הַדָּבָר הַרָע הַזֶּה אֶל שְׁעָרֶיךָ, יחידים נהרגים בבית דין של כל שער ושער³⁵, ואין המרובים³⁶ נהרגין אלא בבית דין הגדול.

ט. עד כמה עושין עיר הנדחת ... ממאה ועד רובו של שבט

ואפילו רבי יונתן לא קאמר אלא רובו אבל כולו לא אמר

רב מתנה הכא

אסור להדיח בני ישראל³⁷ אחר עבודה זרה, ולורזו אותם על כך, ואף על פי שהמדיח הזה לא יעבדנה ולא יעשה לה פעולה מן הפעולות רק הקריאה לבד.

מדיחי עיר³⁸ מישראל הרי אלו נסקלין³⁹, אע"פ שהם עצמם לא עבדו עבודת כוכבים אלא הדיחו את יושבי עירם עד שעבדו אותה, ואזהרה⁴⁰ למדיח מנין

³⁴ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ד הלכה ג

³⁵ אל שעריך היינו ב"ד של שלשה ועשרים ואין אתה מוציא רבים אל שעריך. רבינו יהונתן מלוניל..

³⁶ כן הוא לשון הרמב"ם שם על דין העיר ולכאורה כולל גם בשבט שהודח, וכעין זה בפ"י המשניות שם לפי שאמר יתעלה והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא וכו' היחידים בלבד כגון איש ואשה הוא שנהרגין בשעריך בבית דין של עשרים ושלשה, אבל כל השבט לא, אלא בבית דין הגדול אולם עיין בר"ב בפירושו למשנה ה שפירש את השבט. רובו של שבט שעבדו עבודה זרה במזיד, אין דנין אלא בב"ד של שבעים ואחד. דכתיב (דברים י"ז) והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא אל שעריך, איש ואשה אתה מוציא אל שעריך, ואי אתה מוציא את השבט אל שעריך, אלא בבית דין הגדול". ואח"כ כתב "אין עושין עיר הנדחת כו'. דכתיב (דברים י"ז) והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא, איש ואשה אתה מוציא אל שעריך, לבית דין שבעריך, ואי אתה מוציא את כל העיר אל שעריך, אלא לשער המיוחד", משמע שהם שני לימודים ועיין תויו"ט שם שכתב "ואפ"ה איצטריך לעיל למעוטי שבט. כגון אם יש בעיר אחת משני שבטים". ועיין יד דוד דף ב. ד"ה אין דנין שכתב "ודבריו תמוהים אחר המחילה, דבשלמא בעיר כיון שדינן בסייף שפיר אמרינן דבעי ע"א, אבל ברוב השבט או כולו דדינן בסקילה כיחידים, וודאי לא הוה שמעינן מעיר הנדחת בעלמא דבעי ע"א, אלא הוה אמינא דסגי בכ"ג כשאר הנדונין בסקילה, להכי איצטריך למפרט במתניתין, ולהכי נמי איצטריך קרא להכי".

³⁷ חינוך מצוה פז

³⁸ רמב"ם עבודת כוכבים פ"ד ה"א

³⁹ אע"ג שאנשי העיר שהודחו מיתתם בסייף

⁴⁰ ונראה פשוט דאזהרה שהוציא למדיח, היינו באופן דשייך דין עיר הנדחת, אבל בענין דאין נדונין כנדרחים והמדיחים אין נדונין כמדיחים, אינם בכלל אזהרה זו (מנחת חינוך מצוה פז אות א)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

שנאמר (שמות כג פסוק יג) וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרַיִם לֹא תִזְכְּרוּ לֹא יִשְׁמַע עַל פִּיךָ. ואנשי העיר המודחין נהרגין בסייף.

ואם המדיחים עצמם עבדו מיתתם בסקילה ויש מסתפקים שמה מיתתם בסייף⁴¹.

והוא⁴² שעבדו המודחים⁴³ עבודת כוכבים או שקבלו עליהם באלוה אבל אם לא עבדו המודחים אינו בכלל מדיח⁴⁴ ואין חייב סקילה.

ואינו נקרא מדיח⁴⁵ א"כ הדיח ואמר נלך ונעבוד בעבודה פלונית, שדרך אותה עבודת כוכבים להעבד או נלך ונזבח או נלך ונקטר או נלך ונסך או נלך ונשתחוה או נלך ונקבל באלוה, ונאמר (דברים יג פסוק יד) יֵצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיעֵל מִקֶּרְבְּךָ וַיְדִיחוּ אֶת יְשִׁבֵי עִירָם לֵאמֹר נִלְכָּה וְנַעֲבֹדָה אֱלֹהִים אַחֲרַיִם

⁴¹ בספר משנת חכמים סי' י"ט (צפנת פענח סק"א) נסתפק אם המדיחים בעצמם עבדו ג"כ בתוך אנשי העיר, אם יש עליהם דין מדיחין או הדר דינם כנדיחין. ואף דבכל מקום מי שנתחייב מיתה המורה וקלה נידון בחמורה (סנהדרין פ"א ע"א), וכאן בתורת מדיח היה עליהם מיתה המורה סקילה, וא"כ היאך נקל לידון בסייף, מ"מ עיר הנדחת בעצמה, כל זמן שלא עבדו רובם בסקילה, ואחרי זה כשהיא רוב נשתנה דינם לסייף שהיא קלה, הכא נמי, עיי"ש. ועיין מנחת חינוך מצוה תסד אות טז שכתב "ולפענ"ד מצד הסברא דין מדיחין עליהם, דגזירת הכתוב הוא דמדיחין בסקילה, ומה לי אם עבדו ג"כ, מ"מ הם מדיחים, והנשים והטף שלהם אין נהרגין דאין עליהם תורת נדיחין כלל. ואם הנדיחין נעשו מדיחין ג"כ דינם בסקילה כדין מדיח

⁴² משנת חכמים סי' יט יבין שמועה אות א

⁴³ ועיין מרכבת המשנה ח"א הל' יסוה"ת פ"ט ה"א דס"ל שא"צ שכלם יעבדו אלא אפילו עבד אחד מהם חייבים

⁴⁴ אמנם הלאו דלא ישמע וגו' עובר אף בלא עבדו המודחים, ומ"מ אין לוקין דהוי ליה לאו שניתן לאזהרת

מיתת בין דין או לאו שאין בו מעשה (מנחת חינוך מצוה תסד אות ב)

⁴⁵ שם ה"א – ב משנת חכמים סי' יט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אֲשֶׁר לֹא יִדְעֶתֶם וַיְהִיו הַמְדִּיחִין מֵאוֹתָהּ הָעִיר⁴⁶ וּמֵאוֹתוֹ הַשַּׁבָּת⁴⁷, שֵׁנֵי אֲמָר מִקְרָבָךְ וַיְהִיו הַמְדִּיחִים שְׁנַיִם⁴⁸ וְיֹתֵר שֵׁנֵי אֲמָר יֵצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיעַל מִקְרָבָךְ וַיִּדְּחוּ אֶת יְשֻׁבֵי עִירָם, וְהוֹדְחוּ עַל יְדֵיהֶם כֹּל⁴⁹ הָעִיר אֹר רֹבֵהָ⁵⁰ שֶׁל עִיר, מִמָּאָה עַד רֹבֵוּ⁵¹ שֶׁל שַׁבָּת⁵², שֶׁאִז אִם הָיוּ שָׁם עֲדִים וְהִתְרַאָּה⁵³ נִסְקָל.

אבל אם הודח רובו של שבט וכל שכן כולו, דנין אותם כיחידים, שנאמר (שם פסוק טז) הִפָּה תִּפְּהָ אֶת יְשֻׁבֵי הָעִיר הַהוּא, לא כפר קטן ולא כרך גדול,

⁴⁶ ואינו מבואר ברמב"ם כמה צריכים המדיחים לדור בעיר, וגבי המודחין מבואר בסנהדרין ק"ב ע"א וברמב"ם כאן ה"ט דבשלישים יום נקראו יושבי העיר, אבל כאן נלמד מתיבת עירם, נראה דצריכים לדור בעיר שנים עשר חודש, כמו שמבואר בסוגיא כאן הא להוי מבני מתא שנים עשר חודש והא להיות מיתבי מתא שלישים יום, ויושבי העיר הוי שלישים יום כמבואר לקמן, אבל עירם אפשר אינו נקרא רק אם דרין שנים עשר חודש כמבואר בגמרא כאן גבי מודר הנאה מבני העיר שנים עשר חודש, הוא הדין עירם נקראו בשנים עשר חודש כן נראה, דנקראים בני העיר כמבואר בש"ס (מנחת חינוך שם אות ט)

ועיין אור שמח שם הלכה ב וז"ל נראה דאף נשתחו שלישים יום לא מיקרי מקרבך ואף על גב דבכלל נדחים איתי כדפסק לקמן הלכה ט' ויותר נראה דבעי שיהיה מבני העיר דדיירי במתא דהא הגמרא מחלק דבני העיר בי"ב ולא סגי בשלישים יום. ואף בי"ב חודש לא סגי אם לא יש להם דירה שלהם דאינה חוזרת ביובל ואז מקרי מקרבך, וזה מורה לשון הגמרא לא דנפלה ליה בירושה א"נ במתנה מידי דאינו חוזר ביובל אבל על ידי מכר ושכירות לא מיקרי מקרבך כן נראה לי

⁴⁷ ויש לספק אי שבט אפרים ומנשה נחשבים כשנים לענין זה, או אפשר דשנים אלו נחשבים כאחד, עיין בהוריות ו' ע"ב דקאמר רבא לנחלה הוקשו וכו'. ועיין ברמב"ם פ"ג משנגות סוף ה"ב דפוסק שם כרבא דהם כשבט אחד, והרמב"ם סתם כאן, וצ"ע (שם אות ט)

⁴⁸ עיין מרכבת המשנה שם דס"ל שלגבי לעשותם עיר הנדחת בעיני שנים אבל לחייבם סקילה משום מדיח מספיק אחד

⁴⁹ ועיין בחינוך מצוה פז שדוקא כשמדיח שני אנשים או יותר נקרא מדיח ובמנחת חינוך שם הקשה עליו "ולדידי קשה כל הני מילי, דלדעתי כל שאין אנו דנין בו עיר הנדחת אין המדיחים מלאו זה"

⁵⁰ ומחצה על מחצה הרי הוא כמיעוטה של עיר (מנחת חינוך תסד אות י)

⁵¹ כר' יונתן כאן ואין רובו בכלל עיין שושנים לדוד משנה ה

⁵² משמע שאין מספיק מה שיש בעיר מאה אנשים אלא בעינין שיודחו מאה או יותר ועיין (מנחת חינוך שם)

⁵³ ואינו כמסית שמסית א"צ התראה כמו שמבואר בל"ת טז ועיין ביבין שמועה (שם סק"ג) שחקר לדעת הרמב"ם שם פ"ב ה"ט לענין מגדף, דדעת הכסף משנה ברמב"ם דאין צריך התראה כיון דהוא רק דיבור, ועיין ברמב"ם פ"ב מעדות ה"ד ובראב"ד, א"כ גם כאן הוא רק דיבור, אך כיון דעיר הנדחת אינה נעשית עד שיעבדו המודחים והוי ליה דיבורם גורם למעשה הוי ליה מעשה דצריך התראה

ועיין בספר משנת חכמים (שם צפנת פענח אות ה') שהקשה נהי דקיימא לן התראת ספק שמה התראה כמבואר ברמב"ם פט"ז מסנהדרין ה"ד והוא לאו המפורש בתורה, עיין ברמב"ם פ"ה משבועות ה"ב, מ"מ הא כתבו התוס' בכתובות ט"ז ע"א בד"ה וספק נפשות, אף דהתראת ספק הויא התראה, דוקא שיודע בודאי שיבוא לידי איסור משום הכי שמה התראה עי"ש, א"כ הכא נמי דילמא לא יעבדו המודחים כלל ולא איתבררא מילתא בשעת התראה עי"ש. ואפשר כיון דההתראה היא על האיסור לאו ג"כ, והלאו דמדיח עובר בשעה שמסית לחבירו דהלאו הוא ושם אלהים אחרים וגו' לא ישמע על פיה (שמות כ"ג, י"ג), נהי דהתראה צריכים ג"כ להתרות בו מיתה כמבואר ברמב"ם פ"ב מסנהדרין ה"ב, מ"מ הספק על המיתה, ועל הלאו הוי התראת ודאי, אפשר דהוי התראה לענין מיתה ג"כ (מנחת חינוך מצוה תסד אות ב)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

וכל פחות ממאה כפר קטן, ורובו של שבט כרך גדול, ואינו נקרא מדיח וגם מסית אינו כיון שהסית רבים.

וכן אם הדיחיה⁵⁴ בלשון יחד שאמר אלך ואעבוד⁵⁵ אין לו דין מדיח.

וכן אם הדיחיה נשים⁵⁶ או קטנים או גרים או עבדים משוחררים⁵⁷ או שהדיחה יחיד או שהודחה מיעוטה או שהודחה מאליהן או שהיו מדיחיה מחוצה לה כיון שאין דנין בה דין עיר הנדחת אלא הרי הן כיחידים שעבדו עבודת כוכבים ואין למדיחם דין מדיח.

הכלל כל שאין⁵⁸ עושין במודחים דין עיר הנדחת⁵⁹, אין עושין דין במדיחין⁶⁰ לפיכך אין דין מדיחים אם הדיחו את יושבי ירושלים או את יושבי עיר מקלט ועיר היושבת על הספר, כיון שאין בהם דין עיר הנדחת.

אין מדיח אלא בארץ ישראל⁶¹.

⁵⁴ רמב"ם שם ה"ה

⁵⁵ ואפילו אמר ואתם אחרי לכאורה גם חשיב לשון יחיד דהא לכסף משנה פ"ה ה"א שם מובא בל"ת מז אינו חייב סתם באלך ואעבוד כיון שאין בו לשון מסית אלא רק אם אומר ואתה אחרי וא"כ ע"כ שגם הכא אומר לשון זה רק שאינו חייב כיון דאינו בלשון רבים אמנם אפשר דאתי לאפוקי אלך ואעבוד ואתה אחרי אבל אתם אחרי חשיב לשון יחיד וצ"ע

⁵⁶ בחינוך שם כתב "ונזהג איסור זה בכל מקום ובכל זמן, בזכרים ונקבות. אבל דין העובר עליה בין איש ואשה, שהן בסקילה, אינו אלא במקום הראוי למשפט שהוא הארץ הנבחרת" והקשה עליו ביבין שמועה שם אות ב דהא קי"ל שאין דין מדיח באשה. ולומר דלאו זה הוא בכל המדיחים אע"פ שאין להם דין עיר הנדחת, מ"מ המדיחים עוברים באזהרה זו, דלא ישמע על פיך אע"פ שאין בהם דין סקילה זה אינו (מנחת חינוך פז)

⁵⁷ דבעבדים ואפילו משוחררים דהם גרים מ"מ אין העיר נעשית עיר הנדחת דבעינן מאותו שבט והנהו לאו בני השבט נינהו. אך אם אחד חציו ישראל וחציו עבד או בן חורין, נראה כיון דהחצי הוא בן השבט הוי ליה כמו כולו מהשבט, ויש להעיר דין עיר הנדחת ולהם דין מדיחים, (מנחת חינוך תסד אות ז)

⁵⁸ יבין שמועה שם

⁵⁹ ונראה פשוט דכל היכא דנעשית עיר הנדחת בכל הדינים המבוארים, אך אין הבית דין יכולים לדונם, דצריכים ישראל להלחם עמהם, אם הם גבורים ואין יכולים לכובשם ולא לעשות בהם דין, מ"מ בודאי המדיחים נסקלים, כיון דחייבים העיר עונש רק עומדים על נפשם, מה לי בזה, והויא לה בודאי עיר הנדחת וחייבים המדיחים, וזה פשוט לא ניתן ליכתב מרוב פשיטותו (מנחת חינוך תסד אות ד)

⁶⁰ ונראה דאם חסר תנאי אחד דלא דנין דין עיר הנדחת, הוי ליה בכלל מסית, ואזהרתיה מלאו דמסית (מנחת חינוך מצוה פז) וצ"ל בכונתו שמדובר שהסית יחידים רק חסר אחד מהתנאים האחרים אבל אם הסית רבים אינו בכלל מסית ואף מדיח אינו וכמש"כ המנ"ח עצמו במצוה תסב אות ד וכתב שם "ואפשר דהטעם דרבים לא מימשכי, ונזירת הכתוב הוא".

⁶¹ כיון שאין דין עיר הנדחת נזהג אלא בארץ ישראל, אף על פי שאינו מפורש אין צריך לפרש, דכל שכן מירושלים ומערי מקלט דכתיב (דברים י"ג, י"ג) עריך, וחויץ לארץ אינו עריך (מנחת חינוך מצוה תסד אות ה)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ומצוה זו⁶² נוהגת בזמן שבית דין הגדול יושבים במקומם, כי עיר הנדחת אין דנים אלא בבית דין הגדול.

⁶² חינוך פו ומנחת חינוך תסד אות מז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

